

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post: postmottak@kud.dep.no

Deres ref.:
10/2362-

Dok. nr.: 178376

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no

02.06.2014

Høring — Opprettelse av hjemmel for å kunne kreve politiattest fra personer som skal arbeide med mindreårige i kulturinstitusjoner

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 19.3.2014 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt forsvarergruppens høringsutvalg. Utvalget består av Arild Christian Dyngeland (leder), John Christian Elden, René Ibsen, Knut Rognlien, Mette-Julie Sundby og Inger Marie Sunde.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Departementets forslag

Kulturdepartementet foreslår i et høringsnotat at kulturinstitusjoner gis hjemmel til å kreve politiattest av personer som skal arbeide med mindreårige i slike institusjoner.

Departementet viser til at det i de senere år er tatt inn bestemmelser om krav til politiattest i flere lover på områder der barn er involvert og at tilsvarende behov og hensynet til sammenhengen i regelverket tilsier at det bør stilles krav om politiattest for ansatte som arbeider med mindreårige i kulturinstitusjoner. Hjemmelen foreslås å omfatte både faste, midlertidig ansatte og vikarer, men begrenses til personer som jevnlig eller over lengre tidsrom omgås mindreårige. Ansatte i institusjonen som kun sporadisk kommer i kontakt med mindreårige, fks rengjøringspersonell, foreslås ikke omfattet av bestemmelsen.

Forslaget er initiert av ”bransjen selv”, idet Rogaland Barne- og ungdomsteater i en henvendelse til Kulturdepartementet signaliserte et ønske om å kunne kreve ”barneomsorgsattest” av ansatte som skulle jobbe med barn og unge hos dem.

Det finnes i dag ingen generell hjemmel for vandelskontroll av personer som jobber med mindreårige i kulturinstitusjoner, og departementet foreslår innføring av en slik hjemmel både av hensyn til barns sikkerhet og foreldrenes, institusjonens og samfunnets behov for å begrense faren for overgrep mot barn. Siden det ikke finnes en spesiallov som regulerer kulturinstitusjoners virksomhet generelt, foreslås bestemmelsen inntatt i politiregisterforskriften, som ny § 34-16.

3. Advokatforeningens merknader til departementets vurderinger og forslag

3.1 Innledning

Advokatforeningen slutter seg til den målsetning som fremheves av departementet, og ser et behov for å bedre muligheten for å beskytte barn og unge mot overgrep og alvorlig skadelig innflytelse. Bransjen har selv etterlyst en hjemmel for å kunne innhente vandelsopplysninger, og de hjemler som i dag finnes i særlovgivningen og i andre bestemmelser i politiregisterforskriftens kapittel 34 er ikke egnet til å fange opp disse ”institusjonene”.

Departementet ser for seg at den nye bestemmelsen i hovedsak vil kunne anvendes for ”kulturinstitusjoner” som driver museums-, teater-, sang-, dans-, opera- eller konsertvirksomhet. Advokatforeningen er enig i at det bør være adgang til å kunne stille krav til vandel for personer som skal jobbe med barn og unge på disse feltene, på samme måte som man i dag kan stille slike krav til ansatte i kulturskolene eller frivillige voksne i korpsbevegelsen.

”Kulturinstitusjon” er imidlertid ikke noe entydig begrep og favner vidt. Det foreslås derfor en nedre grense hva gjelder organisering for å kunne kreve vandelskontroll. Dette foreslås løst ved å stille krav til institusjonen organisering og saksbehandling. Advokatforeningen er enig i det.

Advokatforeningen er også enig i at en slik bestemmelse ikke bør gjelde for alle medarbeidere, men begrenses til dem som jevnlig eller over lengre tidsrom skal omgås barn/unge. Det avgjørende må være om det i arbeidsforholdet vil kunne oppstå situasjoner der overgrep kan skje. En er også enig i at bestemmelsen ikke bør begrenses til kun å gjelde fast ansatte, men også vikarer og midlertidig ansatte. Dette harmonerer best med hensynet bak regelen.

3.2 Bestemmelsens utforming

Den nye § 34-16, 1. ledd foreslås utformet på samme måte som tilsvarende bestemmelse i § 34-1 som gjelder frivillige organisasjoner. Bestemmelsen viser til politiregisterlovens § 39.

Departementet foreslår at omfanget av opplysninger som skal fremgå av en politiattest til bruk for kulturinstitusjoner, skal samsvare med de straffebed som fremgår av politilovens § 39. Tilsvarende bestemmelser i særlovgivningen og i politiregisterforskriftens § 34-1 viser til denne mønsterbestemmelsen. Advokatforeningen er enig i departementets forslag og mener at så vel formålsbetraktninger som harmoniseringshensyn tilsier dette.

Advokatforeningen er også enig i at institusjonene gis en adgang til å kreve attest, men ikke en plikt til å innhente slike.

Advokatforeningen ser imidlertid noen betenkeligheter ved forslaget:

Politiattest etter politiregisterlovens § 39 innebærer at det ikke alene skal anmerkes om noen er dømt eller har vedtatt et forelegg for overtredelse av disse bestemmelsene, men også om vedkommende har vært siktet eller tiltalt for slike forhold. Advokatforeningen har i høringsuttalelser til liknende bestemmelser i særlovgivningen påpekt det forhold at dette ikke er uproblematisk opp mot uskyldspresumsjonen i EMK art 6 nr. 2 hvoretter–

”enhver som blir siktet for en straffbar handling skal antas uskyldig inntil skyld er bevist etter loven”.

Skal man vektlegge en siktelse for å nekte noen arbeid eller engasjement, må det innebære at vedkommende ikke anses uskyldig. Selv om dette nå gjennom tilsvarende regler i særlovgivningen er innført på flere områder, ser Advokatforeningen store rettsikkerhetsmessige betenkeligheter ved et regelverk som i realiteten rokker ved uskyldspresumsjonen.

Departementet definerer ”institusjon” til en organisert virksomhet av ”offentlig karakter med organer, vedtekter eller liknende”. Offentlig er brukt i betydningen ”som alle har adgang til ” og er ment å omfatte både private og offentlige organisasjoner. Dette er ikke selvforklarende og bør etter Advokatforeningens mening komme klarere til uttrykk i selve bestemmelsen, se nærmere nedenfor.

En politiattest inneholder sensitive personopplysninger og det må stilles krav til den som skal motta og håndtere slike. Departementet vil derfor ikke gi enhver virksomhet en slik adgang, men vil stille krav til organisering. Kravet er nedfelt i bestemmelsens annet. ledd. Advokatforeningen synes ikke at forslaget slik det er utformet i tilstrekkelig grad sikrer at den/de som skal håndtere slik sensitiv informasjon som en politiattest inneholder, for eksempel er underlagt taushetsplikt etc. At det stilles krav til organisering, er Advokatforeningen helt enig i, men kravene til organisering og begrunnelsen for det bør komme klarere til uttrykk i bestemmelsen.

Advokatforeningen ser ikke betenkeligheter ved at denne bestemmelsen i likhet med § 34-1

side stiller mindreårige personer og personer med utviklingshemming. På samme måte som på området for frivilligheten, er det kulturinstitusjoner som retter seg inn mot utviklingshemmede og primært engasjerer disse, og de bør ha samme vern som barn/unge.

Advokatforeningen foreslår at bestemmelsen utformes slik:

Offentlige og private kulturinstitusjoner kan kreve fremleggelse av politiattest i samsvar med politiregisterlovens § 39 første ledd av personer som skal utføre oppgaver som innebærer et tillitsforhold eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming.

Det er et vilkår for å kunne kreve politiattest at kulturinstitusjonen har et styrende organ med medlemmer underlagt taushetsplikt og vedtekter eller liknende som beskriver institusjonens virksomhet og organisering.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær